

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (peti senat)

z dne 24. marca 2021 *

„Predhodno odločanje – Nujni postopek predhodnega odločanja – Območje svobode, varnosti in pravice – Pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah – Uredba (ES) št. 2201/2003 – Člen 10 – Pristojnost v sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo – Odvzem otroka – Pristojnost sodišč države članice – Ozemeljska veljavnost – Premestitev otroka v tretjo državo – Pridobitev običajnega prebivališča v tej tretji državi“

V zadevi C-603/20 PPU,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo High Court of Justice (England & Wales), Family Division (višje sodišče (Anglija in Wales), družinski oddelek, Združeno kraljestvo), z odločbo z dne 6. novembra 2020, ki je na Sodišče prispela 16. novembra 2020, v postopku

SS

proti

MCP,

SODIŠČE (peti senat),

v sestavi E. Regan (poročevalec), predsednik senata, K. Lenaerts, predsednik Sodišča v funkciji sodnika petega senata, M. Ilešič, C. Lycourgos in I. Jarukaitis, sodniki,

generalni pravobranilec: A. Rantos,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi predloga predložitvenega sodišča z dne 6. novembra 2020, ki je na Sodišče prispel 16. novembra 2020, naj se predlog za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 107 Poslovnika Sodišča obravnava po nujnem postopku,

na podlagi sklepa petega senata z dne 2. decembra 2020, da se navedenemu predlogu ugotovi,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 4. februarja 2021,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za osebo SS A. Tayo, barrister, ki jo je pooblastila J. Dsouza solicitor,

* Jezik postopka: angleščina.

- za osebo MCP A. Metzger, QC, in C. Proudman, barrister, ku ju je pooblastila H. Choudhery, solicitor,
- za Evropsko komisijo M. Wilderspin, agent,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 23. februarja 2021

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 10 Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 6, str. 243), kakor je bila spremenjena z Uredbo Sveta (ES) št. 2116/2004 z dne 2. decembra 2004 (UL 2004, L 367, str. 1) (v nadaljevanju: Uredba št. 2201/2003).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med SS, očetom mlajšega otroka – deklice P – in osebo MCP, materjo te deklice, zaradi zahtevka očeta, naj se odredi vrnitev otroka v Združeno kraljestvo in se odloči o pravici do stikov.

Pravni okvir

Mednarodno pravo

Haaška konvencija iz leta 1980

- 3 Konvencija o civilnopravnih vidikih mednarodne ugrabitve otrok, ki je bila podpisana 25. oktobra 1980 v okviru Haaške konference o mednarodnem zasebnem pravu (v nadaljevanju: Haaška konvencija iz leta 1980), je začela veljati 1. decembra 1983. Njene pogodbene stranke so vse države članice Evropske unije.
- 4 V tej konvenciji so različne določbe za zagotovitev takojšnje vrnitve otrok, ki so bili nezakonito odpeljani ali zadržani.
- 5 Člen 16 Haaške konvencije iz leta 1980 določa, da ko dobi sodni ali upravni organ pogodbenice, v katero je bil otrok odpeljan ali v kateri je zadržan, obvestilo o tem, da je bil otrok nezakonito odpeljan ali zadržan po členu 3 te konvencije, ne izda meritorne odločbe o pravici do skrbi za otroka, dokler se ne ugotovi, da se otrok ne bo vrnil na podlagi te konvencije ali če v razumnem časovnem obdobju po prejemu obvestila ni vložena prošnja na podlagi te konvencije.

Haaška konvencija iz leta 1996

- 6 Konvencijo o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju, uveljavljanju in sodelovanju glede starševske odgovornosti in ukrepov za varstvo otrok, sklenjeno 19. oktobra 1996 v Haagu (v nadaljevanju: Haaška konvencija iz leta 1996), so ratificirale oziroma so k njej pristopile vse države članice Unije.

7 Ta konvencija določa pravila, s katerimi se želi izboljšati varstvo otrok v mednarodnih razmerah in se izogniti neskladjem med pravnimi sistemi držav podpisnic glede pristojnosti, prava, ki se uporablja, priznavanja in izvajanja ukrepov za varstvo otrok.

8 Člen 7(1)(a) in (b) navedene konvencije v zvezi z ugrabitvijo otrok določa:

„Če je bil otrok nezakonito odpeljan ali zadržan, organi države pogodbenice, v kateri je imel otrok, tik preden je bil odpeljan ali zadržan, svoje običajno prebivališče, obdržijo svojo pristojnost, dokler otrok ne pridobi običajnega prebivališča v drugi državi in

(a) vsaka oseba, institucija ali drug organ s pravico do varstva in vzgoje ne privoli, da je otrok odpeljan ali zadržan, ali če

(b) otrok biva v tej drugi državi vsaj eno leto, potem ko je oseba, institucija ali drug organ s pravico do varstva in vzgoje izvedel ali bi moral izvesti za kraj, v katerem je otrok, in ni več v postopku nobena prošnja za vrnitev otroka, vložena v tem obdobju, otrok pa se je že vključil v svoje novo okolje.“

9 Člen 52(2) in (3) te konvencije določa:

„2. Konvencija ne vpliva na možnost, da ena ali več držav pogodbenic sklene sporazume, ki glede na otrokovo običajno prebivališče v eni od držav pogodbenic takih sporazumov, vsebujejo določbe o vprašanjih, ki jih ureja ta konvencija.

3. Sporazumi, ki jih mora skleniti ena ali več držav pogodbenic o vprašanjih, ki jih zajema ta konvencija, v odnosih teh držav z drugimi državami pogodbenicami ne vplivajo na določbe te konvencije.“

Pravo Unije

10 V uvodnih izjavah 12 in 33 Uredbe št. 2201/2003 je navedeno:

„(12) Temelji pristojnosti v zadevah starševske odgovornosti, določeni v tej uredbi, so oblikovani tako, da kar najbolj upoštevajo interese otroka, zlasti kriterij povezanosti. To pomeni, da je v prvi vrsti pristojna država članica, v kateri ima otrok običajno prebivališče, z izjemo nekaterih primerov spremembe otrokovega prebivališča ali v skladu s sporazumom med nosilcema starševske odgovornosti.

[...]

(33) Ta uredba priznava temeljne pravice in upošteva načela [Listine Evropske unije o temeljnih pravicah]. Njen namen je predvsem zagotoviti spoštovanje temeljnih otrokovih pravic, kakor so določene v členu 24 [Listine Evropske unije o temeljnih pravicah].“

11 Člen 1(1) in (2) te uredbe, naslovljen „Področje uporabe“, določa:

„1. Ta uredba se uporablja ne glede na vrsto sodišča v civilnih zadevah, ki se nanašajo na:

[...]

(b) podelitev, izvrševanje, prenos, omejitev ali odvzem starševske odgovornosti.

2. Zadeve iz odstavka 1(b) lahko zlasti zadevajo:

(a) pravice do varstva in vzgoje otroka in pravice do stikov z otrokom;

[...]“.

12 Člen 2 navedene uredbe, naslovljen „Opredelitve“, določa:

„V tej uredbi:

[...]

7. ‚starševska odgovornost‘ pomeni vse pravice in dolžnosti v zvezi z osebnostjo ali s premoženjem otroka, ki so fizični ali pravni osebi podeljene s sodno odločbo, po samem zakonu ali s pravno veljavnim dogovorom. Izraz zajema pravice do varstva in vzgoje otroka in pravice do stikov z otrokom;

[...]

11. ‚neupravičena premestitev ali zadržanje‘ pomeni premestitev ali zadržanje otroka, kadar:

(a) je to kršitev pravic do varstva in vzgoje, pridobljenih s sodno odločbo ali po samem zakonu ali z dogovorom, ki ima pravno veljavo v skladu z zakonodajo države članice, v kateri je imel otrok običajno prebivališče neposredno pred premestitvijo ali zadržanjem;

in

(b) pod pogojem, da so se pravice do varstva in vzgoje otroka v času premestitve ali zadržanja dejansko izvajale, skupaj ali posamezno, ali bi se bile izvajale, če do premestitve ali zadržanja ne bi prišlo. Za varstvo in vzgojo otroka se šteje, da se izvršuje skupno, kadar v skladu s sodno odločbo ali po samem zakonu eden od nosilcev starševske odgovornosti ne more odločati o kraju otrokovega prebivališča brez soglasja drugega nosilca starševske odgovornosti.“

13 V poglavju II te uredbe, naslovljenem „Pristojnost“, je v oddelku 2 z naslovom „Starševska odgovornost“ člen 8, naslovljen „Splošna pristojnost“, ki določa:

„1. Sodišča države članice so pristojna v zadevah starševske odgovornosti v zvezi z otrokom, ki običajno prebiva v tisti državi članici v trenutku, ko je sodišče začelo postopek.

2. Odstavek 1 se uporablja ob upoštevanju členov 9, 10 in 12.“

14 Člen 10 Uredbe št. 2201/2003, naslovljen „Pristojnost v primerih ugrabitve [odvzema] otroka“, določa:

„Pri neupravičeni premestitvi ali zadržanju otroka sodišča države članice, v kateri je otrok običajno prebival neposredno pred neupravičeno premestitvijo ali zadržanjem, obdržijo svojo pristojnost, dokler otrok ne pridobi običajnega prebivališča v drugi državi članici in:

(a) vse osebe, institucije ali drugi organi, ki imajo pravico do varstva in vzgoje otroka, privolijo v premestitev ali zadržanje;

ali

- (b) otrok prebiva v drugi državi članici najmanj eno leto po tem, ko so bile ali bi morale biti osebe, institucije ali drugi organi, ki imajo pravico do varstva in vzgoje otroka, seznanjeni s krajem otrokovega bivanja in se je otrok vživel v novo okolje ter je bil izpolnjen najmanj eden od naslednjih pogojev:
- (i) v enem letu, ko je ali bi lahko bil nosilec pravic do varstva in vzgoje otroka seznanjen s krajem bivanja otroka, ni bila vložena nobena zahteva za vrnitev pri pristojnih organih države članice, kamor je bil otrok premeščen ali kjer je zadržan;
  - (ii) zahteva za vrnitev, ki jo je vložil nosilec pravic do varstva in vzgoje otroka, je bila umaknjena in v roku iz odstavka (i) ni bila vložena nobena nova zahteva;
  - (iii) primer pred sodiščem v državi članici, kjer je otrok običajno prebival neposredno pred neupravičeno premestitvijo ali zadržanjem, je bil zaključen na podlagi člena 11(7);
  - (iv) sodno odločbo o varstvu in vzgoji otroka, ki ne nalaga vrnitve otroka, so izdala sodišča države članice, kjer je otrok običajno prebival neposredno pred neupravičeno premestitvijo ali zadržanjem.“

15 Člen 12 te uredbe v zvezi z dogovorom o pristojnosti določa:

„1. Sodišča države članice, ki so pristojna na podlagi člena 3 za zahtevek za razvezo, prenehanje življenjske skupnosti ali razveljavitev zakonske zveze, so pristojna v vseh zadevah, ki se nanašajo na starševsko odgovornost, povezano z navedenim zahtevkom, če:

- (a) ima vsaj en zakonec starševsko odgovornost do otroka;

in

- (b) so zakonca in nosilci starševske odgovornosti pristojnost sodišč sprejeli izrecno ali na drugačen nedvoumen način v trenutku, ko se je pred sodiščem začel postopek, in je to v otrokovo korist.

[...]

3. Sodišča držav članic so pristojna tudi v zvezi s starševsko odgovornostjo v drugih postopkih, poleg navedenih v odstavku 1, kadar:

- (a) ima otrok bistveno povezavo s to državo članico, zlasti zaradi dejstva, da eden od nosilcev starševske odgovornosti običajno prebiva v navedeni državi članici ali je otrok državljan navedene države članice;

in

- (b) so vse stranke v postopku pristojnost sodišč sprejele izrecno ali na drugačen nedvoumen način v trenutku, ko se je pred sodiščem začel postopek, in je to v otrokovo korist.

4. Kadar ima otrok običajno prebivališče na ozemlju tretje države, ki ni pogodbenica Haaške konvencije z dne 19. oktobra 1996 o pristojnosti, pravu, ki se uporabi, priznavanju, izvršitvi in sodelovanju na področju starševske odgovornosti in ukrepov za zaščito otrok, se šteje, da je pristojnost po tem členu v korist otroku, zlasti če se ugotovi, da v zadevni tretji državi postopek ni mogoč.“

16 Člen 14 navedene uredbe, naslovljen „Subsidiarna pristojnost“, določa:

„Kadar v skladu s členi od 8 do 13 niso pristojna sodišča nobene države članice, se pristojnost v vsaki državi članici določi v skladu z zakonodajo te države.“

- 17 Člen 60 te uredbe, naslovljen „Razmerje do določenih večstranskih konvencij“, določa:
„S to uredbo so med državami članicami nadomeščene naslednje konvencije, v kolikor se nanašajo na zadeve, urejene s to uredbo:

[...]

(e) [Haaška konvencija iz leta 1980];“

- 18 Člen 61 Uredbe št. 2201/2003, ki obravnava razmerje do Haaške konvencije iz leta 1996, določa:

„Glede [Haaške konvencije iz leta 1996] se ta uredba uporablja:

(a) kadar ima zadevni otrok običajno prebivališče na območju države članice;

[...]“.

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

- 19 Osebi SS in MCP, indijska državljana, ki sta imela dovoljenje za prebivanje v Združenem kraljestvu, sta bila par, vendar brez sklenjene zakonske zveze, ko se jima je leta 2017 rodil otrok P, britanska državljanica.
- 20 Priimek očeta je naveden na rojstnem listu, zato je po ugotovitvah predložitvenega sodišča nosilec starševske odgovornosti do hčerke P.
- 21 Mati MCP je oktobra 2018 s hčerko odšla v Indijo. Mati se je po nekaj mesecih brez hčerke vrnila v Združeno kraljestvo.
- 22 Hčerka je, z izjemo kratkega prebivanja v Združenem kraljestvu aprila 2019, ostala v Indiji, kjer živi s svojo babico po materini strani.
- 23 Predložitveno sodišče meni, da bi bilo ravnanje matere mogoče opredeliti kot neupravičeno premestitev hčerke v Indijo in/ali njeno zadržanje v Indiji.
- 24 Oče naj bi želel, da P živi z njim v Združenem kraljestvu, podredno pa, da ima lahko z njo stike v okviru pravice do stikov.
- 25 Zato je 26. avgusta 2020 pri predložitvenem sodišču vložil zahtevek, naj se, prvič, odredi vrnitev otroka v Združeno kraljestvo in, drugič, odloči o pravici do stikov.
- 26 Predložitveno sodišče navaja, da je mati izpodbijala pristojnost sodišč Anglije in Walesa, saj otrok v Združenem kraljestvu nima običajnega prebivališča.
- 27 Predložitveno sodišče meni, da mora pred odločitvijo o zadevi presoditi o svoji pristojnosti na podlagi Uredbe št. 2201/2003. V zvezi s tem je ugotovilo, da je, ko mu je bila zadeva predložena v odločanje, prvič, imela deklica običajno prebivališče v Indiji in da se je povsem vživela v indijsko družbeno in družinsko okolje ter da z Združenim kraljestvom – razen državljanstva – ni imela konkretnih in dejanskih vez, in drugič, da ni mati nikoli nedvoumno sprejela pristojnosti sodišč Anglije in Walesa za odločanje o vprašanih v zvezi s starševsko odgovornostjo do P. Predložitveno sodišče je po tej ugotovitvi odločilo, da svoje pristojnosti ne more utemeljiti na členu 8 in členu 12(3) te uredbe.

- 28 Glede člena 10 navedene uredbe, ki določa pravila o pristojnosti v primeru neupravičene premestitve ali zadržanja otroka, predložitveno sodišče dvomi zlasti o tem, ali se ta določba lahko uporabi v sporu o pristojnosti med sodišči države članice in sodišči tretje države.
- 29 V zvezi s tem meni, da je iz besedila tega člena in razlage iz točke 4.2.1.1 praktičnega vodnika za uporabo Uredbe št. 2201/2003, ki ga je objavila Evropska komisija, jasno razvidno, da se pravilo iz člena 10 te uredbe nanaša le na spore o pristojnosti med državami članicami, ne pa na spore med državo članico in tretjo državo. Sodišče naj bi to razlago potrdilo že v točki 33 sodbe z dne 17. oktobra 2018, UD (C-393/18 PPU, EU:C:2018:835), ki je v zvezi s tem sledila sklepnim predlogom generalnega pravobranilca H. Saugmandsgaarda Øja z dne 20. septembra 2018, predstavljenim v isti zadevi (C-393/18 PPU, EU:C:2018:749). Vendar naj bi imela v skladu z delom nacionalne sodne prakse ta določba širši ozemeljski obseg.
- 30 V teh okoliščinah je High Court of Justice (England and Wales), Family Division (višje sodišče (Anglija in Wales), družinski oddelek, Združeno kraljestvo), prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:
- „Ali v skladu s členom 10 [Uredbe št. 2201/2003] sodišča države članice, v kateri je otrok običajno prebival, obdržijo pristojnost brez časovne omejitve, če je bil otrok iz te države članice neupravičeno premeščen v tretjo državo (oziroma je bil v njej zadržan) in v kateri je po takšni premestitvi (oziroma zadržanju) po poteku določenega obdobja pridobil običajno prebivališče?“

Predlog za nujni postopek predhodnega odločanja

- 31 Predložitveno sodišče je predlagalo, naj se ta predlog za sprejetje predhodne odločbe obravnava po nujnem postopku predhodnega odločanja, ki je določen v členu 107(1) Poslovnika Sodišča.
- 32 V zvezi s tem ni sporno, prvič, da se ta predlog za sprejetje predhodne odločbe nanaša na razlago Uredbe št. 2201/2003, ki je bila sprejeta zlasti na podlagi člena 61(c) ES, ki je postal člen 67 PDEU iz naslova V tretjega dela Pogodbe DEU, ki se nanaša na območje svobode, varnosti in pravice, in da zato navedeni predlog spada na področje uporabe nujnega postopka predhodnega odločanja, opredeljenega v členu 107 Poslovnika, in drugič, da je odgovor na vprašanje za predhodno odločanje odločilen za rešitev spora o glavni stvari, saj je od njega odvisna pristojnost sodišča, ki mu je bila zadeva predložena v odločanje na podlagi prava Unije.
- 33 V zvezi z merilom nujnosti je treba ugotoviti, da ker deklica od oktobra 2018, razen kratkega bivanja v Združenem kraljestvu, stalno prebiva v Indiji, obstaja tveganje, da bo podaljšanje tega položaja resno oziroma nepopravljivo škodilo razmerju med hčerko in očetom ali celo med njo in obema staršema. Ta položaj lahko povzroči nepopravljivo škodo za njen čustven in psihološki razvoj na splošno, zlasti ob upoštevanju dejstva, da je zadevna deklica v občutljivi starosti za njen razvoj.
- 34 Poleg tega, ker se je deklica družinsko in družbeno že zelo živela v okolje tretje države, v kateri ima po ugotovitvah predložitvenega sodišča trenutno običajno prebivališče, lahko podaljšanje tega položaja dodatno ogrozi vključenost deklice v njeno družinsko in družbeno okolje v primeru morebitne vrnitve v Združeno kraljestvo.
- 35 V teh okoliščinah je peti senat Sodišča na predlog sodnika poročevalca in po opredelitvi generalnega pravobranilca 2. decembra 2020 odločil, da se predlogu predložitvenega sodišča za obravnavanje zadevnega predloga za sprejetje predhodne odločbe po nujnem postopku predhodnega odločanja ugodi.

Vprašanje za predhodno odločanje

- 36 Predložitveno sodišče z vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 10 Uredbe št. 2201/2003 razlagati tako, da če se ugotovi, da je otrok na datum vložitve zahtevka v zvezi s starševsko odgovornostjo že pridobil običajno prebivališče v tretji državi po tem, ko je bil odvzet in premeščen v to državo, sodišča države članice, v kateri je otrok običajno prebival tik pred odvzemom, obdržijo pristojnost brez časovne omejitve.
- 37 V skladu z ustaljeno sodno prakso je treba pri razlagi določbe prava Unije upoštevati ne le njeno besedilo, ampak tudi sobesedilo, v katero je umeščena, in cilje, ki se uresničujejo z ureditvijo, katere del je (sodba z dne 6. oktobra 2020, Jobcenter Krefeld, C-181/19, EU:C:2020:794, točka 61 in navedena sodna praksa). Tudi zgodovina nastanka določbe prava Unije je lahko vir informacij, ki so upoštevne za njeno razlago (sodba z dne 20. decembra 2017, Acacia in D'Amato, C-397/16 in C-435/16, EU:C:2017:992, točka 31 in navedena sodna praksa).
- 38 Na prvem mestu je treba glede besedila člena 10 Uredbe št. 2201/2003 ugotoviti, da ta člen v zvezi s pristojnostjo v primeru odvzema otroka določa, da sodišča države članice, v kateri je otrok običajno prebival neposredno pred neupravičeno premestitvijo ali zadržanjem, to obdržijo, vendar se ta pristojnost prenese na sodišča druge države članice v trenutku, ko otrok v zadnjenavedeni državi članici pridobi običajno prebivališče in je poleg tega izpolnjen eden od alternativnih pogojev iz navedenega člena 10.
- 39 Iz besedila člena 10 Uredbe št. 2201/2003 tako izhaja, da se merila, ki so v tej določbi uporabljena za dodelitev pristojnosti v primeru odvzema otroka, nanašajo na položaj, ki je omejen na ozemlje držav članic. Pristojnost se namreč načeloma dodeli sodiščem države članice, v kateri je otrok običajno prebival, preden je bil neupravičeno premeščen v drugo državo članico ali tam zadržan, s pridržkom, da se ta pristojnost pod nekaterimi pogoji lahko prenese na sodišča države članice, v kateri je otrok po neupravičeni premestitvi ali zadržanju pridobil novo običajno prebivališče.
- 40 Okoliščina, da je v navedenem členu uporabljen izraz „država članica“, in ne izraza „država“ ali „tretja država“, in da je dodelitev pristojnosti pogojena s trenutnim ali prejšnjim običajnim prebivališčem „v državi članici“, pri čemer ni določena možnost pridobitve običajnega prebivališča v tretji državi, prav tako pomeni, da ta člen ureja le pristojnost v primeru odvzema otroka med državami članicami.
- 41 Dodati je treba, da je Sodišče v okviru postopka v zvezi z razlago člena 8 Uredbe št. 2201/2003 že razsodilo, da besedilo člena 10 te uredbe nujno pomeni, da je uporaba tega člena odvisna od morebitnega spora o pristojnosti med sodišči več držav članic (sodba z dne 17. oktobra 2018, UD, C-393/18 PPU, EU:C:2018:835, točka 33).
- 42 Poleg tega je treba poudariti, kot je to storila Komisija na obravnavi, da je v členu 10 Uredbe št. 2201/2003 ena sama poved, zato je že iz njegove zgradbe razvidno, da tvori neločljivo celoto. Zato te določbe ni mogoče razlagati tako, da je sestavljena iz dveh ločenih delov, pri čemer bi se v primeru odvzema otroka in njegove premestitve v tretjo državo z enim od delov samostojno in na načelni ravni utemeljilo to, da bi sodišča države članice obdržala pristojnost brez časovne omejitve.
- 43 Na drugem mestu je treba glede sobesedila, v katero je umeščen člen 10 Uredbe št. 2201/2003, ugotoviti, da je ta določba glede na splošno pravilo iz člena 8(1) te uredbe, v skladu s katerim so v zadevah starševske odgovornosti načeloma pristojna sodišča države članice običajnega prebivališča otroka, pravilo o posebni pristojnosti.
- 44 V skladu s členom 8(2) navedene uredbe se namreč odstavek 1 tega člena 8 uporablja ob upoštevanju členov 9, 10 in 12.

- 45 V zvezi s tem je treba poudariti, prvič, da pravilo o posebni pristojnosti iz člena 10 Uredbe št. 2201/2003 izniči učinek, ki bi ga imela uporaba splošnega pravila o pristojnosti iz člena 8(1) te uredbe v primeru odvzema otroka, in sicer prenos pristojnosti v državo članico, v kateri bi otrok po odvzemu pridobil novo običajno prebivališče. Ker bi lahko imel storilec nezakonitega dejanja zaradi prenosa pristojnosti postopkovno prednost, člen 10 te uredbe določa, kot je bilo ugotovljeno v točki 39 te sodbe, da sodišča države članice, v kateri je otrok običajno prebival pred neupravičeno premestitvijo ali zadržanjem, vseeno obdržijo pristojnost, razen če so izpolnjeni nekateri pogoji.
- 46 Če pa je otrok pridobil običajno prebivališče zunaj Evropske unije, potem ko je bil neupravičeno premeščen v tretjo državo ali tam zadržan, se člen 8(1) te uredbe ne uporablja, ker nima običajnega prebivališča v državi članici. Ta določba se namreč ne nanaša na tak primer. Iz tega sledi, da v teh okoliščinah pravilo iz člena 10 te uredbe, ki omogoča izključitev pristojnosti, ki bi jo lahko uveljavljala sodišča države članice novega običajnega prebivališča na podlagi splošnega pravila, izgubi smisel in se torej tudi ne uporablja. Zato navedeni člen 10 ne upravičuje, da sodišča države članice, v kateri je otrok običajno prebival pred neupravičeno premestitvijo ali zadržanjem, v primeru odvzema tega otroka in njegove premestitve v tretjo državo obdržijo pristojnost brez časovne omejitve.
- 47 Drugič, spomniti je treba, da je treba pravilo o posebni pristojnosti razlagati ozko in torej ne dopušča razlage zunaj primerov, ki so izrecno navedeni v zadevni uredbi (glej v tem smislu sodbe z dne 3. oktobra 2013, *Pinckney*, C-170/12, EU:C:2013:635, točka 25; z dne 16. januarja 2014, *Kainz*, C-45/13, EU:C:2014:7, točka 22 in navedena sodna praksa, in z dne 25. januarja 2018, *Schrems*, C-498/16, EU:C:2018:37, točka 27).
- 48 Zato se tega pravila ne sme razlagati zgolj ob upoštevanju dela njegovega besedila, da bi se ga uporabilo samostojno. Za to pa bi šlo, če bi se člen 10 Uredbe št. 2201/2003 razlagal izključno na podlagi prvega dela tega člena, da bi se na njegovi podlagi sklepalo, da v primeru odvzema in premestitve otroka v tretjo državo sodišča države članice, v kateri je imel otrok prejšnje običajno prebivališče, načeloma obdržijo pristojnost brez časovne omejitve, če drugega pogoja iz istega člena, ki se nanaša na pridobitev običajnega prebivališča v drugi državi članici, ni mogoče izpolniti.
- 49 Tretjič, s tako razlago bi se na področje uporabe navedenega člena 10 vključil primer, in sicer odvzem otroka in njegova premestitev v tretjo državo, ki ga zakonodajalec Unije ni nameraval zajeti.
- 50 V zvezi s tem iz zgodovine nastanka Uredbe št. 2201/2003 izhaja, da je zakonodajalec Unije želel uvesti strogo ureditev glede odvzema otrok v Uniji, vendar odvzemov in premestitev otrok v tretje države s to ureditvijo ni nameraval zajeti, saj bi morali biti taki odvzemi zajeti zlasti z mednarodnimi konvencijami, kot sta Haaška konvencija iz leta 1980, ki je na dan, ko je Komisija 3. maja 2002 predstavila Predlog Uredbe Sveta o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000 in spremembi Uredbe (ES) št. 44/2001 v zvezi s preživninami (COM(2002) 222 final, UL 2002, C 203 E, str. 155) (v nadaljevanju: predlog uredbe) in ki je podlaga za Uredbo št. 2201/2003, že veljala v vseh državah članicah, in Haaška konvencija iz leta 1996, h kateri mnoge države članice do tega datuma še niso mogle pristopiti.
- 51 Ta ugotovitev jasno izhaja iz obrazložitvenega memoranduma k temu predlogu uredbe, v katerem je navedeno, da je Komisija „da bi zajela položaje mednarodnih razsežnosti, predstavila [...] predlog sklepa Sveta o pooblastitvi držav članic za podpis Haaške konvencije iz leta 1996“ (COM (2002) 222 final/2, str. 3).
- 52 Na željo zakonodajalca Unije, da zagotovi soobstoj ureditve Unije na področju odvzema otroka in ureditve, vzpostavljene z mednarodnimi konvencijami, je opozorjeno v obrazložitvenem memorandumu poročila Odbora Evropskega parlamenta za državljanske svoboščine, pravosodje in notranje zadeve z dne 7. novembra 2002 v zvezi s predlogom uredbe (final A5-0385/2002, str. 19),

v katerem je navedeno, da je navedeni predlog z določitvijo jasne in usklajene ureditve v primerih odvzema otroka v Uniji „instrument, ki omogoča, da se v Evropski uniji zagotovi bolj celosten okvir in da se v mednarodnih odnosih uporablja skupaj s Haaškima konvencijama iz let 1980 in 1996.“

- 53 Navedena razlaga člena 10 Uredbe št. 2201/2003, v skladu s katero bi država članica predhodnega običajnega prebivališča otroka v primeru odvzema otroka in njegove premestitve v tretjo državo svojo pristojnost obdržala brez časovne omejitve, pa bi pomenila, da bi se členu 7(1) in členu 52(3) Haaške konvencije iz leta 1996 v primeru, da je otrok po tem, ko je bil odvzet in premeščen v tretjo državo, v tej tretji državi, ki je pogodbeni stranka te konvencije, pridobil običajno prebivališče, odvzelo učinek.
- 54 Člen 7(1) Haaške konvencije iz leta 1996 namreč tako kot člen 10 Uredbe št. 2201/2003 določa prenos pristojnosti na sodišča države novega običajnega prebivališča otroka, če so izpolnjeni nekateri pogoji. Ti so zlasti povezani s potekom časa v povezavi s privolitvijo ali pasivnostjo zadevnega imetnika pravice do varstva in vzgoje, saj se je otrok vživel v novo okolje.
- 55 Ta možnost prenosa pristojnosti pa bi bila dokončno izključena, če bi morala sodišča države članice na podlagi navedenega člena 10 svojo pristojnost obdržati brez časovne omejitve. Zato bi bilo to, da pristojnost časovno neomejeno obdržijo, tudi v nasprotju s členom 52(3) Haaške konvencije iz leta 1996, ki prepoveduje, da bi ureditev, sklenjena med več državami pogodbenicami o zadevah, urejenih s to konvencijo – kot je ta iz Uredbe št. 2201/2003 – v odnosih teh držav z drugimi državami pogodbenicami vplivala na uporabo določb navedene konvencije. Če pa pristojnosti v zadevah starševske odgovornosti ne bi bilo mogoče prenesti na ta sodišča držav pogodbenic, bi se v te odnose nujno poseglo.
- 56 To pa bi pomenilo, da bi morale države članice, ki so vse ratificirale Haaško konvencijo iz leta 1996 ali so k njej pristopile, na podlagi prava Unije ravnati v nasprotju s svojimi mednarodnimi obveznostmi.
- 57 Iz teh ugotovitev izhaja, da se posebna ureditev, ki jo je zakonodajalec Unije želel uvesti s sprejetjem Uredbe št. 2201/2003, nanaša na primere odvzema otroka in njegove premestitve iz ene države članice v drugo. Iz tega sledi, da v njej določenega pravila o pristojnosti, in sicer pravila iz člena 10 Uredbe št. 2201/2003, ni mogoče razlagati tako, da se uporablja v primeru odvzema otroka in njegove premestitve v tretjo državo.
- 58 Na tretjem mestu je treba ugotoviti, da razlaga člena 10 Uredbe št. 2201/2003, v skladu s katero bi se pristojnost obdržala brez časovne omejitve, ne bi bila v skladu z enim od temeljnih ciljev, ki jim sledi ta uredba, in sicer upoštevanju koristi otroka z dajanjem prednosti merilu povezanosti (glej v tem smislu sodbi z dne 15. februarja 2017, *W in V*, C-499/15, EU:C:2017:118, točka 51 in navedena sodna praksa, in z dne 17. oktobra 2018, *UD*, C-393/18 PPU, EU:C:2018:835, točka 48).
- 59 Iz obrazložitvenega memoranduma k predlogu uredbe (COM(2002) 222 final/2, str. 12) je namreč razvidno, da je želel zakonodajalec Unije zlasti v primeru dodelitve pristojnosti v primeru odvzema otroka zagotoviti ravnotežje med, na eni strani, nujnostjo, da se tistemu, ki je otroka odvzel, onemogoči, da ima od svojega nezakonitega dejanja koristi (glej v tem smislu sodo z dne 1. julija 2010, *Povse*, C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, točka 43), in, na drugi strani, možnostjo, da se sodišču, ki je otroku najbližje, omogoči seznanitev z dejanji, ki spadajo na področje starševske odgovornosti.
- 60 To, da bi sodišča države članice izvora brezpogojno obdržala pristojnost brez časovne omejitve, čeprav bi lahko katera koli oseba, institucija ali drug organ, ki bi imel pravico do varstva in vzgoje, medtem privolil v odvzem in premestitev otroka v tretjo državo, in brez kakršnega koli pogoja, na podlagi katerega bi bilo mogoče upoštevati posebne okoliščine položaja zadevnega otroka ali s katerim bi se zagotovila otrokova korist, bi namreč onemogočila, da bi sodišče, ki bi bilo za presojanje o ukrepih za zagotovitev otrokove koristi najprimernejše, odločalo o zahtevkih v zvezi s takimi ukrepi. Tak rezultat bi bil v nasprotju s ciljem Uredbe št. 2201/2003, ki ga je treba razlagati, kot izhaja iz uvodne izjave 33 te uredbe, ob upoštevanju člena 24 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah.

- 61 Poleg tega bi bila taka razlaga člena 10 Uredbe št. 2201/2003, ki bi privedla do časovno neomejene pristojnosti, tudi v nasprotju z logiko mehanizma za takojšnjo vrnitev ali nevrnitev, ki je bil uveden s Haaško konvencijo iz leta 1980. Če se namreč v skladu s členom 16 te konvencije ugotovi, da pogoji iz navedene konvencije za vrnitev otroka niso izpolnjeni ali če je preteklo razumno obdobje, ne da bi bil vložen zahtevek na podlagi te konvencije, organi države, v katero je bil otrok odpeljan ali zadržan, postanejo organi otrokovega običajnega prebivališča in bi kot sodišča, ki so geografsko najbližje temu običajnemu prebivališču, morali imeti možnost izvajati svojo pristojnost na področju starševske odgovornosti. Ta konvencija se v skladu s členom 60(e) te uredbe še naprej uporablja zlasti v odnosih med državami članicami in drugimi pogodbenimi strankami te konvencije.
- 62 Iz zgornjih preudarkov izhaja, da razlage člena 10 navedene uredbe, v skladu s katero bi država članica izvora v primeru odvzema in premestitve otroka v tretjo državo obdržala pristojnost brez časovne omejitve, ni mogoče utemeljiti niti z besedilom niti s sobesedilom, v katero je umeščen navedeni člen, pripravljalnim gradivom ali cilji te uredbe. Prav tako bi se s tako razlago v primeru odvzema otroka in njegove premestitve v tretjo državo, ki je pogodbenica Haaške konvencije iz leta 1996, določbam te konvencije odvzel učinek, bila pa bi tudi v nasprotju z logiko Haaške konvencije iz leta 1980.
- 63 Iz tega sledi, da če je bil otrok odvzet in premeščen v tretjo državo, v kateri je po tem odvzemu in premestitvi pridobil običajno prebivališče, in sodišče države članice, pri katerem je bila vložena tožba v zvezi s starševsko odgovornostjo, ugotovi, da brez sporazuma o pristojnosti med strankama postopka svoje pristojnosti ne more utemeljiti na členu 12 Uredbe št. 2201/2003, za kar gre v postopku v glavni stvari, bo moralo sodišče zadevne države članice svojo pristojnost utemeljiti na veljavnih dvo- ali večstranskih mednarodnih konvencijah, če pa takih mednarodnih konvencij ni, na podlagi nacionalnih pravil v skladu s členom 14 te uredbe.
- 64 Na podlagi vsega navedenega je treba na postavljeno vprašanje odgovoriti, da je treba člen 10 Uredbe št. 2201/2003 razlagati tako, da se ne uporablja v primeru, v katerem se ugotovi, da je otrok, ki je bil odvzet in premeščen v tretjo državo, na datum vložitve zahtevka v zvezi s starševsko odgovornostjo v tej tretji državi že pridobil običajno prebivališče. V takem primeru je treba o pristojnosti sodišča, pri katerem je bil vložen zahtevek, odločiti v skladu z veljavnimi mednarodnimi konvencijami, če pa takih mednarodnih konvencij ni, v skladu s členom 14 te uredbe.

Stroški

- 65 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški navedenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (peti senat) razsodilo:

Člen 10 Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000, kakor je bila spremenjena z Uredbo Sveta (ES) št. 2116/2004 z dne 2. decembra 2004, je treba razlagati tako, da se ne uporablja v primeru, v katerem se ugotovi, da je otrok, ki je bil odvzet in premeščen v tretjo državo, na datum vložitve zahtevka v zvezi s starševsko odgovornostjo v tej tretji državi že pridobil običajno prebivališče. V takem primeru je treba o pristojnosti sodišča, pri katerem je bil vložen zahtevek, odločiti v skladu z veljavnimi mednarodnimi konvencijami, če pa takih mednarodnih konvencij ni, v skladu s členom 14 te uredbe.

Podpisi